

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор закладу вищої освіти з
науково-педагогічної роботи
доц. _____ Ігор GERUSH

“ 09 ” 06 2022 р.

ДОВІДНИК ДЛЯ СТУДЕНТА
(СИЛАБУС)
з вивчення навчальної дисципліни

«ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЕКОНОМІКА ФАРМАЦІЇ»

підготовки фахівців на початковому рівні (короткий цикл) вищої освіти
галузі знань – 22 «Охорона здоров'я»
спеціальності – 226 «Фармація, промислова фармація»
освітній ступінь – молодший бакалавр
медсестринсько-фармацевтичне відділення фахового коледжу БДМУ
кафедра – фармації
курс навчання – III (на основі повної загальної середньої освіти,
заочна форма навчання)

Схвалено на засіданні кафедри фармації

Протокол № 20 від «6» червня 2022 року

Завідувач кафедри фармації, доцент _____

(підпис)

Олег GERUSH

Схвалено на засіданні предметної (циклової) комісії фармацевтичних дисциплін

Протокол № 5 від «16» серпня 2022 року

Голова предметної (циклової) комісії
фармацевтичних дисциплін, доцент _____

(підпис)

Олександра ГОРОШКО

Чернівці – 2022

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Кафедра	Фармації
Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічних працівників, посада, науковий ступінь, вчене звання, e-mail	Сидор Валерія Валеріївна – викладач фахового коледжу БДМУ sydor.valery@bsmu.edu.ua +380 (50) 990 69 58 Гончарук Яна Ігорівна – викладач фахового коледжу БДМУ jana.honcharuk@bsmu.edu.ua +380 (95) 551 00 28 Пазинюк Анна Юріївна – викладач фахового коледжу БДМУ pazyniuk.anna.ff15@bsmu.edu.ua +380 (96) 376 46 88
Веб-сторінка кафедри на офіційному веб-сайті університету	https://www.bsmu.edu.ua/farmatsiyi/
Веб-сайт кафедри	http://pharmak.bsmu.edu.ua/
E-mail	pharmacy@bsmu.edu.ua
Адреса	м. Чернівці, вул. Руданського, 34
Контактний телефон	+38 (0372) 55 92 89

2. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

	заочна
Статус дисципліни	нормативна
Кількість кредитів	5,5
Загальна кількість годин	165
Лекції	10
Практичні заняття	22
Самостійна робота	133
Вид заключного контролю	підсумковий модульний контроль

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (АНОТАЦІЯ)

Організація та економіка фармації – наука, яка спрямована на формування професійно важливих знань, вмінь та навичок щодо організації фармацевтичного забезпечення населення і фармацевтичної діяльності відповідно до вимог чинного законодавства і міжнародних стандартів, здійснення аналізу і планування діяльності аптечного закладу.

4. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/polozhennya-pro-organizaciyu-osvitnogo-proczesu-u-vdnu-bukovinskij-derzhavnij-medichnij-universitet.pdf>);
- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/bdmu-instrukciya-shhodo-oczinuyannya-%D1%94kts-2014-3.pdf>);
- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/reworks.pdf>);
- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennya-pro-apelyacziyu-rezultativ-pidsumkovogo-kontrolyu-znan.pdf>);

- Кодекс академічної доброчесності (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/kodeks_academic_faith.pdf);
- Морально-етичний кодекс студентів (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/ethics_code.docx);
- Положення про запобігання та виявлення академічного плагиату (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/antiplagiat-1.pdf>);
- Положення про порядок та умови обрання студентами вибіркового дисциплін (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/nakaz_polozhennyz_vybirkovi_dyscypliny_2020.pdf);
- Правила внутрішнього трудового розпорядку Буковинського державного медичного університету (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/17.1-bdmu-kolektivnij-dogovir-dodatok.doc>).

4.2. Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації;
- списування під час контролю знань заборонені;
- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

4.3. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;
- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

4.4. Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх навчальних заняттях (лекціях, практичних (семінарських) заняттях, підсумковому модульному контролі) є обов'язковою з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків з поважних причин).

4.5. Політика деделайну та відпрацювання пропущених або незарахованих занять здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання пропущених або незарахованих занять та консультацій.

5. ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ)

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, для яких закладається основа в результаті вивчення навчальної дисципліни
Технологія ліків	Технологія ліків
Основи менеджменту та маркетингу у фармації	Основи менеджменту та маркетингу у фармації
Основи медичного та фармацевтичного товарознавства	Основи медичного та фармацевтичного товарознавства
Фармакологія	Фармакологія

6. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

6.1 Мета: викладання навчальної дисципліни «*Організація та економіка фармації*» є формування у студентів системи знань про організаційні аспекти фармацевтичної діяльності у сучасних умовах, підготовка студентів до практичної роботи аптечних підприємств різних видів та форм власності, до виконання функціональних обов'язків на посадах, які можуть займати фармацевти за умови

реформування системи охорони здоров'я та наближення її до європейських стандартів.

6.2 Завдання: вивчення дисципліни «*Організація та економіка фармації*» є:

- сприяти формуванню професійних та необхідних знань, умінь та навичок відповідно до освітнього ступеню;
- забезпечити теоретичну базу для подальшого вивчення інших фармацевтичних та економічних дисциплін згідно навчального плану;
- здатність використовувати знання нормативних та законодавчих актів в практичній діяльності;
- здатність використовувати професійно-профільовані знання в постачанні аптечних закладів лікарськими засобами та виробами медичного призначення;
- здатність проводити інформативну роботу серед населення щодо профілактики захворювань та поліпшення здоров'я;
- здатність використовувати професійно-профільовані знання для забезпечення умов зберігання лікарських засобів, лікарської рослинної сировини та виробів медичного призначення.

7. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ФОРМУВАННЮ ЯКИХ СПРИЯЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

7.1. інтегральні:

7.2. Здатність розв'язувати у процесі навчання типові спеціалізовані завдання та ситуаційні задачі, які передбачають застосування положень і методів відповідної науки. Критично осмислювати та вирішувати практичні проблеми у професійній діяльності, правильно формувати судження та зрозуміло доносити власні знання і висновки з обґрунтуванням для фахової та нефахової аудиторії.

7.3. загальні:

ЗК 1. Здатність застосовувати одержані знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність до вирішення професійних проблеми та поставлених завдань.

ЗК 5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність вчитися і бути сучасно навченим.

ЗК 13. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

7.4. спеціальні (фахові, предметні):

ФК 1. Здатність використовувати законодавчу, нормативно-правову бази України та дотримуватися вимог належних практик щодо здійснення професійної діяльності.

ФК 6. Здатність організовувати діяльність аптеки із забезпечення населення та закладів охорони здоров'я лікарськими засобами, виробами медичного призначення відповідно до вимог Належної аптечної практики (GPP) та інших організаційно-правових норм фармацевтичного законодавства.

ФК 7. Здатність надавати фармацевтичну допомогу споживачам фармацевтичних послуг, щодо рецептурних та безрецептурних лікарських засобів й інших товарів аптечного асортименту, та фармацевтичну опіку під час вибору та реалізації безрецептурного лікарського засобу.

ФК 9. Здатність застосовувати знання та уміння у практичній діяльності пов'язані з етапами обігу лікарських засобів в установах та підприємствах фармацевтичної галузі незалежно від форм власності.

ФК 11. Здатність до виконання завдань, направлених на забезпечення та контроль якості лікарських засобів та лікарської рослинної сировини.

ФК 12. Здатність забезпечувати належне зберігання лікарських засобів та виробів медичного призначення відповідно до їх фізико-хімічних властивостей та правил Належної практики зберігання (GSP).

ФК 13. Здатність організувати систему звітності та обліку (управлінського, статистичного,

бухгалтерського та фінансового) в аптечних закладах, здійснювати товарознавчий аналіз, адміністративне діловодство, документування та управління якістю згідно з нормативно-правовими актами України.

8. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна.

ПРЗ 1. Знання структури сучасної системи охорони здоров'я України; основ законодавства в системі охорони здоров'я та основних нормативно-правових документів, що регламентують фармацевтичну діяльність.

ПРЗ 2. Знання принципів організації роботи та управління аптечними закладами та їх структурними підрозділами.

ПРЗ 3. Знання фахової термінології.

ПРЗ 4. Знання принципів організації фармацевтичної допомоги різним групам населення та категоріям хворих.

ПРЗ 5. Здатність застосовувати знання щодо забезпечення санітарно-протиепідемічного режиму аптечних закладів; основ безпеки життєдіяльності та охорони праці.

ПРФ 1. Здійснювати організаційні функції в управлінні аптечними закладами та їх структурними підрозділами, керуючись вимогами діючої законодавчої, нормативно-правової бази України.

ПРФ 2. Використовувати набуті знання та практичні навички в сфері професійної діяльності.

ПРФ 3. Дотримуватися фармацевтичного порядку і санітарно-протиепідемічного режиму аптечних закладів; виробничої санітарії та охорони навколишнього середовища; основ безпеки життєдіяльності та охорони праці.

ПРФ 11. Проводити санітарно-освітню та інформаційну роботу серед населення та медичних працівників.

ПРФ 16. Здатність до самонавчання та продовження професійного розвитку.

9. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

10. На вивчення навчальної дисципліни відводиться **165** годин (**5,5** кредитів ECTS).

10.1. МОДУЛЬ 2

«ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ФАРМАЦІЇ»

Конкретні цілі:

Знати організацію системи внутрішньогосподарського (управлінського) та бухгалтерського обліку у аптеках.

Класифікувати господарські засоби аптеки.

Трактувати основні принципи облікової політики аптечних (фармацевтичних) підприємств.

Застосовувати Положення (стандарти) бухгалтерського обліку та інші законодавчі та нормативно-правові документи, що регламентують організацію обліку та звітності в Україні.

Пояснювати структуру та зміст бухгалтерських рахунків, Головної книги, бухгалтерського балансу.

Трактувати особливості обліку господарських операцій у системі бухгалтерських рахунків.

Використовувати сучасні інформаційні технології та автоматизовані системи управління та обліку.

Документально оформляти надходження товарів.

Аналізувати бухгалтерські проводки.

Пояснювати економічне значення та структуру товарообігу.

Оформляти документи з обліку роздрібної та оптової реалізації товарів, інших витрат товару.

Знати порядок обліку руху інших активів.

Трактувати принципи обліку основних засобів та нематеріальних активів аптек.

Організувати облік основних засобів та їх амортизації.

Планувати штатну чисельність працівників аптеки.

Складати штатний розклад аптеки.

Розраховувати, аналізувати та планувати продуктивність праці.

Заповнювати документацію з обліку праці й заробітної плати.

Знати основні положення документального оформлення й обліку касових операцій у аптеці, відповідальність та обов'язки касира.

9.2 Тематична структура модуля (змістових модулів).

МОДУЛЬ 2

«ОРГАНІЗАЦІЯ ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ»

Тема 1. Державна система забезпечення якості лікарських засобів і виробів медичного призначення.

Забезпечення якості ЛЗ як міжнародна проблема. Організація контролю якості ліків та фармацевтичних товарів у країнах ЄС, США. Міжнародні програми ВООЗ та державна політика щодо боротьби з обігом незареєстрованих, фальсифікованих, субстандартних препаратів. Система співробітництва по фармацевтичним інспекціям PIC/S (Pharmaceutical Inspection Cooperation Scheme). Стандартизація та сертифікація фармацевтичної продукції. Стандарти сімейства ISO-9001. Сертифікація виробників ліків та дистриб'юторів (оптова ланка) за міжнародними стандартами.

Державна політика щодо боротьби з обігом незареєстрованих, фальсифікованих, субстандартних препаратів. Законодавча база, організаційна структура, рівні управління державної системи контролю якості в Україні. Порядок реєстрації ліків в Україні. Державний реєстр лікарських засобів та виробів медичного призначення (ВМП). Організація контролю якості ліків та фармацевтичних товарів на регіональному рівні. Функції державної служби з контролю якості лікарських засобів та контрольно-аналітичних лабораторій. Поняття “аналітично-нормативна документація”, “сертифікат якості виробника”, „сертифікат лабораторного аналізу (висновок щодо якості)”. Зміст та призначення сертифікатів, порядок їх зберігання. Організація інспектування підприємств та закладів фармацевтичної галузі.

Форми забезпечення контролю якості лікарських засобів. Організація вхідного контролю якості ліків та фармацевтичних товарів на аптечних складах (базах), оптових фірмах, у аптечних закладах (фармацевтичних фірмах). Методика проведення, документальне оформлення результатів вхідного контролю. Права та обов'язки «уповноваженої особи».

Завдання внутрішньоаптечного контролю якості ліків. Організація внутрішньоаптечного контролю. Попереджувальні заходи, що проводяться у аптеці для запобігання браку при виготовленні ліків. Гарантування та оцінка якості лікарських засобів. Форми внутрішньоаптечного контролю якості лікарських препаратів. Особливі вимоги до контролю якості ін'єкційних розчинів та лікарських форм для немовлят. Облік результатів внутрішньоаптечного контролю ліків. Права та обов'язки «провізора-аналітика».

Тема 2. Організація роботи відділу запасів. Охорона праці при зберіганні окремих груп лікарських засобів.

Товарні запаси в структурі господарських засобів аптек, фармацевтичних фірм. Визначення «товарообіг», «товарообіговість», «потреба», «попит». Визначення потреби та складання замовлень на товари аптечного асортименту. Належна практика закупівель (Good Pharmaceutical Procurement Practice – GPPP). Організація роботи аптек з постачальниками товарів аптечного асортименту. Методики визначення оптимального товарного запасу та складання графіку закупівлі. Розрахунок кількісного обсягу конкретного препарату. Відділ запасів у організаційній структурі аптеки. Завдання та функції відділу, штат. Організація приймання товарів в аптеках, фармацевтичних фірмах. Відпуск товарів відділам та структурним підрозділам аптеки, лікувально-профілактичним та іншим закладам.

Організація внутрішньоаптечного виробництва ліків. Виготовлення внутрішньоаптечної заготовки (ВАЗ). Визначення «внутрішньоаптечна заготовка», «концентровані розчини», «напівфабрикати», «фасовка», «дооцінка», «уцінка». Розрахунки та облік лабораторно-фасувальних робіт.

Тема 3. Організація роботи аптеки з рецептурою.

Рецептурно-виробничий відділ аптеки, його завдання, функції, оснащення та штат. Організаційні

засади рецептурного відпуску ЛЗ. Порядок призначення ЛЗ. Проблеми організації рецептурного відпуску ліків в Україні. Законодавча база, що регламентує рецептурний відпуск ліків в Україні. Оснащення приміщень та робочих місць фармацевтів з приймання рецептів та відпуску лікарських засобів.

Функції, структура рецепта. Форми рецептурних бланків та загальні правила виписування рецептів на ЛЗ. Особливості виписування наркотичних, психотропних ЛЗ та прекурсорів. Гранично допустимі норми відпуску наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів у чистому вигляді та у складі комбінованих ЛЗ. Організація прийому рецептів та відпуску ЛЗ. Особливості обігу екстемпоральних ЛЗ. Облік екстемпоральної рецептури. Порядок фармацевтичного забезпечення пільгових категорій населення. Групи амбулаторних хворих та категорії населення, яким гарантовані пільги та безоплатний відпуск ЛЗ. Особливості оформлення пільгових та безоплатних рецептів. Терміни дії рецептів та зберігання їх у аптеці. Загальні вимоги до оформлення ліків, що виготовлені в умовах аптеки. Порядок утилізації рецептурних бланків.

Значення обліку рецептури в організації діяльності аптеки. Облік рецептів на ліки індивідуального виготовлення. Облік рецептів на готові лікарські засоби. Особливості обліку рецептів та порядок оплати вартості лікарських препаратів, що виписуються на пільгових умовах та безоплатно. Законодавчо-нормативна база, що регламентує предметно-кількісний облік лікарських засобів у аптеках. Перелік лікарських засобів, що підлягають предметно-кількісному обліку. Особливості предметно-кількісного обліку лікарських засобів. Організація предметно-кількісного обліку в аптеках та лікувально-профілактичних закладах.

Тема 4. Організація безрецептурного відпуску ЛЗ. Ведення обліку надходження та витрат товарно-матеріальних цінностей.

Характеристика безрецептурного відпуску ЛЗ. ОТС-препарати їх основний асортимент. Основні цілі застосування безрецептурних ЛЗ. Критерії віднесення ЛЗ до безрецептурних ЛЗ. Організація роботи відділу безрецептурного відпуску ЛЗ в Україні, його завдання та функції. Комплекс нормативно-правових актів щодо регулювання обігу безрецептурних ЛЗ. Права та обов'язки фармацевта з відпуску ліків без рецептів.

Відповідальне самолікування як сучасна форма взаємовідносин між пацієнтом і фармацевтом. Основні принципи організації надання фармацевтичної допомоги населенню. Належна аптечна практика. Поняття „фармацевтичне забезпечення“, „фармацевтична допомога“, „фармацевтична послуга“. Основні складові та класифікація фармацевтичної допомоги. Організація фармацевтичної опіки, алгоритм дій фармацевта при виборі безрецептурного ЛЗ у рамках фармацевтичної опіки.

Облік руху інших активів. Облік тари. Облік лікарської рослинної сировини: порядок приймання від населення, документальне оформлення. Облік допоміжних матеріалів. Класифікація основних засобів. Нематеріальні активи. Облік надходження та руху основних засобів. Оцінка вартості основних засобів. Первинна, відновна, залишкова вартість основних засобів. Первинні документи управлінського обліку основних засобів. Амортизаційні відрахування, їх розрахунок та облік.

Облік господарських операцій, що зменшують товарний запас в аптеках. Документи у яких оформляють витрати товару для надання першої медичної допомоги.

Облік руху інших активів (матеріальних цінностей). Класифікація та особливості обліку основних засобів. Облік руху інших активів. Облік тари. Облік лікарської рослинної сировини: порядок приймання від населення, документальне оформлення. Облік допоміжних матеріалів.

Бухгалтерський облік та документальне оформлення руху основних засобів, малоцінних та швидкозношувальних предметів, нематеріальних активів. Методи оцінки первісної вартості основних засобів, критерії проведення переоцінки. Амортизаційна вартість: принципи, норми та методи нарахування. Метод зменшення залишкової вартості, кумулятивний метод.

Тема 5. Облік обігу грошових коштів.

Грошові кошти та їх еквіваленти у структурі оборотних засобів аптеки (фармацевтичної фірми). Завдання й значення обліку грошових коштів. Форми первинних документів з обліку касових операцій. Відповідальність та обов'язки касира. Правила проведення розрахунків зі споживачами. Реєстратори розрахункових операцій (РРО). Звітність оператора РРО. Порядок здавання виручки у

банк. Встановлення ліміту каси. Контроль за дотриманням касової дисципліни. Інвентаризація каси. Відповідальність за порушення встановленого законодавством порядку розрахунків.

Організація роботи з банком. Види банківських рахунків. Розрахунково-платіжні документи. Інвентаризація безготівкових розрахунків. Дебіторська та кредиторська заборгованість, її аналіз та оптимізація.

Тема 6. Основні поняття системи оплати праці фармацевтичних фахівців.

Характеристика законодавчої бази, що регулює трудові відносини. Документальне оформлення руху кадрів у аптеках. Форми та системи оплати праці аптечних працівників. Показники з праці та заробітної плати, їх визначення. Критерії встановлення посадових окладів та надбавок. Структура та характеристика фонду заробітної плати (основна, додаткова, інші виплати). Структура та характеристика фонду робочого часу. Проблеми нормування праці аптечних працівників.

Методики планування штатної чисельності працівників аптеки (фармацевтичної фірми). Класифікація штату аптеки (фармацевтичної фірми). Організація обліку праці та заробітної плати. Гарантійні та компенсаційні виплати. Порядок обчислення різних видів виплат: зарплати основної, преміальних, відпускних, у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, у зв'язку з вагітністю та пологами, за роботу у святкові дні, нічний час, понаднормову працю. Обов'язкові утримання з сукупного доходу громадян (податку з доходу фізичних осіб, внесків до загально-обов'язкових фондів). Відрахування від фонду заробітної плати підприємства.

Основні показники, що визначають продуктивність праці аптечних працівників. Порядок розрахунку середньооблікової кількості працівників.

Ефективність використання фонду заробітної плати. Відрахування від фонду заробітної плати до фонду соціального страхування, фонду зайнятості, пенсійного фонду та фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві. Організація комплексу заходів, спрямованих на підвищення продуктивності праці аптечних працівників.

Тема 7. Внутрішньогосподарська звітність аптек.

Внутрішньогосподарська звітність у інформаційній системі підприємства. Використання даних звітності для аналізу, планування та прийняття управлінських рішень.

Значення законодавчого та нормативного регулювання у системі звітності підприємств. Предмет, об'єкти та методи внутрішньогосподарської звітності. Вимоги до внутрішньогосподарської звітності. Значення внутрішньогосподарської звітності як інформаційної системи на макро- та мікроекономічному рівні.

Тема 8. Інвентаризація.

Організація інвентаризації товарно-матеріальних цінностей у аптеках та фармацевтичних фірмах. Основні завдання проведення інвентаризації. Види інвентаризації. Загальний порядок проведення інвентаризації ТМЦ аптек (фармацевтичних фірм). Інвентаризація товарів та інших цінностей. Організація інвентаризації лікарських засобів, які знаходяться на предметно-кількісному обліку. Інвентаризація грошових коштів та розрахунків, бланків суворої звітності, фінансових інвестицій. Інвентаризація основних засобів та нематеріальних активів. Порядок оформлення результатів інвентаризації. Природні збитки, порядок та норми їх списання. Визначення рівня торгових накладень за підсумками інвентаризації. Висновки та пропозиції за результатами інвентаризації.

Тема 9. Основи економічного аналізу та планування торговельно-фінансової діяльності аптек.

Фармаекономіка як інтегральна наука. Передумови виникнення фармаекономіки як самостійної науки. Роль та місце фармаекономіки у системі наукового знання, її зв'язок з іншими галузями знань. Предмет, об'єкти, методи досліджень фармаекономіки. Принципи та механізми фармаекономічних досліджень та впровадження їх результатів у практику охорони здоров'я.

Поняття макро- та мікроекономіки. Характеристика економічних показників торгово-фінансової діяльності аптек та фармацевтичних фірм. Основні напрямки оптимізації діяльності аптечних закладів, фармацевтичних фірм різних форм власності та господарювання в умовах

ринкової економіки.

Місце та роль планування у структурі управління. Стратегічне та оперативне планування. Види планів. Система планів на підприємстві. Методологія планування: принципи та методи планування, планові показники, комплекс заходів, необхідних для виконання плану.

Нормативні та балансові методи планування: основні переваги та недоліки. Використання економіко-статистичних методів. Планування діяльності підприємства з використанням економіко-математичних методів.

Бізнес-план: призначення, структура та зміст. Етапи бізнес-планування.

Методики планування товарообігу. Планування нормативу товарних запасів. Економічне значення формування раціональної політики постачання товарів у аптеках (фармацевтичних фірмах). Методика планування надходження товару.

Бюджетування: основні принципи та методи. Види бюджетів.

Характеристика та соціально-економічне значення товарообігу як найважливішого показника торгово-фінансової діяльності аптек. Структура товарообігу та впливові чинники. Методики розрахунку роздрібного, оптового та загального товарообігу. Аналіз товарообігу у співставлених та діючих цінах.

Товарні запаси у структурі господарських засобів аптеки (фармацевтичної фірми). Характеристика та класифікація товарних запасів. Поняття «норматив товарних запасів». Методики розрахунку нормативу товарних запасів. Значення управління товарними запасами в умовах ринку. Економічні розрахунки нормативу грошових коштів, інших ТМЦ (допоміжних матеріалів, лікарської рослинної сировини, тари, малоцінних та швидкозношуваних предметів).

Поняття витрат виробництва та обігу як економічної категорії. П(С)БО 16 «Витрати». Класифікація витрат за різними критеріями. Фактори, що впливають на суму та рівень витрат. Витрати, що враховуються при визначенні собівартості реалізованої продукції. Економічні розрахунки валових витрат. Організація комплексу заходів, спрямованих на зниження витрат аптек (фармацевтичних фірм).

Характеристика, економічні розрахунки торгових накладень. Фактори, що впливають на суму та рівень торгових накладень.

Тема 10. Характеристика та аналіз витрат, прибутку й рентабельності.

Прибуток та рентабельність аптек (фармацевтичних фірм). Розподіл та використання прибутку. Чинники, що впливають на величину економічних показників. П(С)БО 15 «Доходи». Визначення результатів торгово-фінансової діяльності аптек (фармацевтичних фірм) згідно з П(С)БО 3 «Звіт про фінансові результати».

Експрес-аналіз фінансового стану підприємства. Визначення «експрес-аналіз», «горизонтальний аналіз», «вертикальний аналіз». Методика проведення експрес-аналізу аптечного закладу. Порівняльний аналітичний баланс. Фінансові коефіцієнти. Оцінка майнового стану підприємства. Аналіз платоспроможності та фінансової стійкості підприємства. Алгоритм розрахунку фінансових показників для визначення платоспроможності підприємства. Аналіз ліквідності балансу. Аналіз ділової активності та рентабельності підприємств фармацевтичної галузі. Методика підготовки аналітичного висновку і звіту.

10. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин					
	УСЬОГО	у тому числі				
		Аудиторні			С.р.	Інд.
		Л	П	С		
1	2	3	4	5	6	7
МОДУЛЬ 2						
«ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ФАРМАЦІЇ»						
<i>Осінній семестр</i>						
Тема 1. Система обліку та звітності у аптечних закладах.	15	1	2		12	
Тема 2. Бухгалтерський облік в системі управління підприємством у фармації.	21	1	2		18	
Тема 3. Облік руху товару, інших цінностей, основних засобів та нематеріальних активів у аптечних закладах.	15	1	2		12	
Тема 4. Облік руху грошових коштів у аптеках (фармацевтичних фірмах).	15	1	2		12	
Тема 5. Реєстратори розрахункових операцій. Робота на РРО.	14	-	2		12	
<i>Весняний семестр</i>						
Тема 6. Інвентаризація товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів та розрахунків в аптеках.	9	2	2		6	
Тема 7. Форми та системи оплати праці аптечних працівників. Показники з праці та заробітної плати, їх визначення. Облік праці та заробітної плати в аптеках. Організація обліку відпусток, оплата тимчасової непрацездатності.	34	-	2		31	
Тема 8. Складання та аналіз управлінської та внутрішньогосподарської звітності в аптеках. Фінансова звітність.	10	2	2		6	
Тема 9. Основні принципи та методи формування системи цін на лікарські засоби.	8	2	2		6	
<i>Тестовий контроль знань.</i>	10		2		6	
Підсумковий модульний контроль 2	14	-	2		12	
УСЬОГО ГОДИН:	165	10	22	-	133	-

11. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назва лекції	Кількість годин
<i>Осінній семестр</i>		
1.	Організація обліку в аптечних закладах. Бухгалтерський облік у системі управління підприємством у фармації.	2
2.	Основи планування роботи аптечних закладів. Аналіз, планування та облік товарообігу та обігових засобів в аптечних закладах. Облік руху коштів та розрахункових операцій в аптечних закладах.	2
3.	Інвентаризація товарно-матеріальних цінностей в аптечних закладах. Система оплати праці аптечних працівників.	2
4.	Складання та аналіз управлінської та внутрішньогосподарської звітності в аптеках.	2
5.	Основи ціноутворення на лікарські засоби. Державне регулювання цін на лікарські засоби та виробу медичного призначення.	2
РАЗОМ:		10

12. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва практичного заняття	Кількість годин
<i>Осінній семестр</i>		
1.	Система обліку та звітності у аптечних закладах.	2
2.	Бухгалтерський облік в системі управління підприємством у фармації.	2
3.	Облік руху товару, інших цінностей, основних засобів та нематеріальних активів у аптечних закладах.	2
4.	Облік руху грошових коштів у аптеках (фармацевтичних фірмах).	2
5.	Реєстратори розрахункових операцій. Робота на РРО.	2
<i>Весняний семестр</i>		
6.	Інвентаризація товарно-матеріальних цінностей, грошових коштів та розрахунків в аптеках.	2
7.	Форми та системи оплати праці аптечних працівників. Показники з праці та заробітної плати, їх визначення. Облік праці та заробітної плати в аптеках. Організація обліку відпусток, оплата тимчасової непрацездатності.	2
8.	Складання та аналіз управлінської та внутрішньогосподарської звітності в аптеках. Фінансова звітність.	2
9.	Основні принципи та методи формування системи цін на лікарські засоби.	2
10.	<i>Тестовий контроль знань.</i>	2
11.	Підсумковий модульний контроль 2	2
РАЗОМ:		22

13. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Тема	Обсяг у годинах
1.	Забезпечення належної фармацевтичної діяльності в Україні.	6
2.	Концепція відповідального самолікування. Фармацевтична опіка.	6
4.	Державне управління фармацевтичною галуззю.	6
5.	Порядок формування Національного переліку життєво необхідних (основних) лікарських засобів згідно з вимогами ВООЗ.	6
6.	Основні методи фармацевтичного ціноутворення.	6
7.	Методи державного регулювання цін та тарифів. Напрямки підвищення доступності ліків для різних верств населення.	6
8.	Мета, завдання і види обліку в аптечних закладах.	6
9.	Аналіз фінансового стану аптечних закладів.	6
10.	Форми господарювання в аптечних закладах.	6
11.	Правове регулювання діяльності фармацевтичних підприємств.	4
ВСЬОГО:		64

14. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Контрольна робота на тему «Основи бухгалтерського обліку в аптечних закладах»

15. ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ 2 «ОСНОВИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ У ФАРМАЦІЇ»

- Оформлення документів з обліку інших документованих видів витрат товару та інших матеріальних цінностей (ЛРС, тара, паливо, будматеріали).
- Аналіз нормативно-правових актів, які регламентують облік і звітність аптечних закладів.

3. Документальне відображення прибуткових і видаткових грошових операцій, порядок оформлення прибуткових і видаткових касових ордерів, касової книги: копії X, Z – звітів і копії чеків; прибутковий і видатковий касові ордери; касова книга.
4. Документальне відображення обліку праці і заробітної плати: таблиць обліку використання робочого часу, платіжна відомість, розрахунково-платіжна відомість.
5. Документальне оформлення: наказ, інвентаризаційні описи, зведений інвентаризаційний опис, акт результатів інвентаризації.
6. Складання звіту про господарсько-фінансову діяльність.
7. Оволодіти навичками документування обліку надходження, реалізації та іншого вибуття товару в аптечних закладах.

16. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ

Підсумковий контроль проводиться на 2-му практичному занятті після завершення модуля

1. Здійснюється контроль теоретичних знань та практичних навичок і вмінь. Максимальна кількість балів модульного контролю становить 200. Модуль вважається зарахований, якщо студент набрав не менше 120 балів.

Початковий рівень визначається на першому практичному занятті за допомогою письмової контрольної роботи, яка складається з 10 тестових завдань.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять у формі:

- індивідуального усного опитування за теоретичними питаннями на основі рекомендованої літератури, які включені до методичних розробок з відповідних тем;
- у формі тестових завдань з однією правильною відповіддю та розв'язування ситуаційних задач за темою заняття на основі рекомендацій у методичних розробках;
- у формі письмових контрольних робіт.

Підсумковий контроль здійснюється по завершенню модуля і включає в себе контроль теоретичних знань, практичних навичок і вмінь (перевірка рівня засвоєння практичних вмінь і навичок у формі усного опитування та розв'язування тестових завдань).

Форми підсумкового модульного контролю успішності навчання мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки і здійснюватися у вигляді вирішення тестових завдань та ситуаційних задач. Підсумкове заняття проводиться у 3 етапи:

I етап - індивідуальна контрольна письмова робота, яка містить 4 контрольних запитань.

Правильна відповідь на кожне запитання оцінюється в 10 бали;

II етап - перевірка рівня засвоєння практичних вмінь і навичок у формі усної співбесіди з основних розділів організації та економіки фармації: поняття про організацію фармацевтичного забезпечення населення, організацію роботи відділів аптеки, правила виписування та приймання рецептів, поняття системи обліку в аптеці, види нормативно-правових актів, основи фармацевтичної економіки. Цей етап оцінюється у 20 балів.

III етап - вирішення ситуаційних та розрахункових задач – 20 балів.

До підсумкового контролю допускаються студенти, які повністю відвідали аудиторні навчальні заняття з дисципліни, передбачені навчальною програмою, та при вивченні модуля набрали кількість балів, не меншу за мінімальну. Студенту, який не виконав всі види робіт, передбачені навчальною програмою, з поважної причини, вносяться корективи до індивідуального навчального плану і дозволяється відпрацювати академічну заборгованість до певного визначеного терміну.

Оцінка за модуль визначається на підставі суми оцінок поточної навчальної діяльності (у балах) та оцінки підсумкового модульного контролю (ПМК) (у балах), яка виставляється при оцінюванні теоретичних знань та практичних навичок відповідно до переліків, визначених програмою дисципліни.

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати під час вивчення кожного модуля, становить 200, у тому числі:

за поточну навчальну діяльність - 120 балів;

за результатами підсумкового модульного контролю - 80 балів.

17. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА З ДИСЦИПЛІНИ

Під час оцінювання засвоєння кожної теми модуля студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою та за 200-бальною шкалою з використанням прийнятих та затверджених критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені методичною розробкою для вивчення теми. Студент повинен отримати **оцінку з кожної теми**. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали залежно від кількості тем у модулі.

ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ

Номер модуля кін-ть навчальних год. кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість оцінюваних практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок							Мінімальна кількість балів*
			Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуального завдання як виду СРС			
			5	4	3	2	5	4	3	
Модуль 2 165/5,5	-	10	11	9	7	0	10	8	6	76

Для модуля 2:

Максимальна кількість, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «5» на кількість тем у модулі дорівнює **120 балам** ($120=11*10+10$).

Мінімальна кількість балів, з якою студент допускається до складання підсумкового контролю модуля – **76 балів** ($76=10*7+6$).

Кількість балів за різні види індивідуальної самостійної роботи студента залежить від її обсягу і значимості, але складає не більше 10 балів. Таким чином:

Оцінка «5» конвертується в 10 балів;

«4» – у 8 балів;

«3» – в 6 балів.

19. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

19.1 Основна (базова):

1. Організація та економіка фармації. Ч. 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення: нац. підруч. для студ. вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, Г.Л. Панфілова та ін.; за ред. А.С. Немченко. – Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2015. – 360 с. – (Національний підручник).
2. Організація та економіка фармації. Ч. 2. Системи обліку в фармації: нац. підруч. Для студентів вищ. навч. закл. / А.С. Немченко, В.М. Назаркіна, О.П. Гудзенко та ін.; за ред. А.С. Немченко. – Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2016. – 416 с. – (Національний підручник).
3. Бухгалтерський облік на підприємствах фармацевтичної галузі : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / авт. А.С. Немченко, С.В. Огарь, І.В. Кубарева та ін.; За ред. А. С. Немченко. – Х.: НФаУ, Золоті сторінки, 2011. – 264 с.
4. Організація та економіка фармації: навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл./ І.В. Вершкова, В.В. Крикля, О.В. Мартинова, Л.О. Горяча; за ред. І.В. Вершкової. – Х.: Вид-во НФаУ: Золоті сторінки, 2016. – 292 с.
5. Практикум з організації та економіки фармації: навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл./ В.П.Горкуша, Л.А. Дмитренко, Н.П. Завадська, В.В. Кобрин, Н.М. Косяченко.; за ред. Н.М. Косяченко. – К.: ВСВ «Медицина», 2015. – 280 с.
6. Збірник деяких нормативно-правових актів щодо здійснення діяльності у фармації. Упорядники Зеленюк В.Г., Геруш О.В., Горошко О.М. – Чернівці, 2017. – 340 с.

19.2 Допоміжна:

1. Москаленко В.Ф., Яворівський О.П., Цехмістер Я.В., Кричевська О.Я., Ніженковська І.В. та ін. Організація та економіка фармації. Модуль 1. Організація фармацевтичного забезпечення населення. Навч. посіб. для підготовки до практичних занять / В.Ф. Москаленко, О.П. Яворівський, Я.В. Цехмістер, О.Я. Кричевська, І.В. Ніженковська та ін.; за ред. академіка НАМН України В.Ф. Москаленка. – К.: ВСВ «Медицина», 2013. – 216 с.
2. Організація та економіка фармації. Модулі 2-3. Системи обліку й основи економіки у фармації: Навч. посіб. для підготовки до практичних занять / В.Ф. Москаленко, О.П. Яворівський, Я.В. Цехмістер та ін.; за ред. В.Ф. Москаленка. – К.: ВСВ «Медицина», 2013. – 432 с.
3. Громовик Б.П., Терещук С.І., Чухрай І.Л. Організація та економіка фармації. – Вінниця, Нова книга, 2009. – 816 с.
4. Вершкова І.В., Крикля В.В. Правила таксування рецептів. Методичні рекомендації з предмету «Організація і економіка фармації». — Х.: Вид-во НФаУ, 2003. — 48 с.
5. Терещук С.І., Новикевич А.М., Чухрай І.Л. Система бухгалтерського обліку в аптеках: навч. посіб. — Вінниця: Нова книга, 2003. — 280 с.
6. Панфілова Г.Л., Немченко А.С., Немченко О.А. Організація фармацевтичної допомоги населенню в умовах медичного страхування: монографія. — Х., 2009. — 228 с.

Інформаційні ресурси

Сервер дистанційного навчання БДМУ – <http://moodle.bsmu.edu.ua/>

Сайт МОЗ України – <http://www.moz.gov.ua>

Сайт Верховної Ради України – <http://rada.gov.ua/>

Сайт Кабміну України (урядовий портал) – <http://www.kmu.gov.ua/>

Сайт мінекономіки України – <http://www.me.gov.ua/>

Сайт Державної служби статистики України – <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Держслужба України з ЛЗ та контролю за наркотиками – <http://www.diklz.gov.ua/>

Державного експертного центру ЛЗ – <http://www.dec.gov.ua/>

20. УКЛАДАЧІ ДОВІДНИКА ДЛЯ СТУДЕНТА (СИЛАБУСУ)

1. Паламар Аліна Олександрівна – старший викладач кафедри фармації, к.фарм.н.
2. Сидор Валерія Валеріївна – викладач закладу фахової передвищої освіти фахового коледжу БДМУ.